

درس هشتم: قیاس اقرانی

یکی از انواع قیاس اقرانی، قیاس اقرانی حملی است که از دو قضیه حملی تشکیل می شود. استدلال های زیر را بررسی کنید و بگویید چرا این استدلال ها دارای نتیجه نیستند.

هر انسانی حیوان است   هر گیاهی نیازمند به آب است.
بعضی سنگها سفید نیستند   هر حیوانی جاندار است.

- نمی توان از دو قضیه ای که ارتباطی با یکدیگر ندارند، نتیجه ای به دست آورد.
- برای آنکه رابطه ای میان دو قضیه برقرار باشد، باید جزء مشترکی میان آنها وجود داشته باشد.
- لازم است موضوع یا محمول یکی قرین ، موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس « قیاس اقرانی » می گویند.
- در قیاس اقرانی، اجزای نتیجه در میان مقدمات پخش شده اند. مانند:

بعضی از حیوانات پرنده هستند.

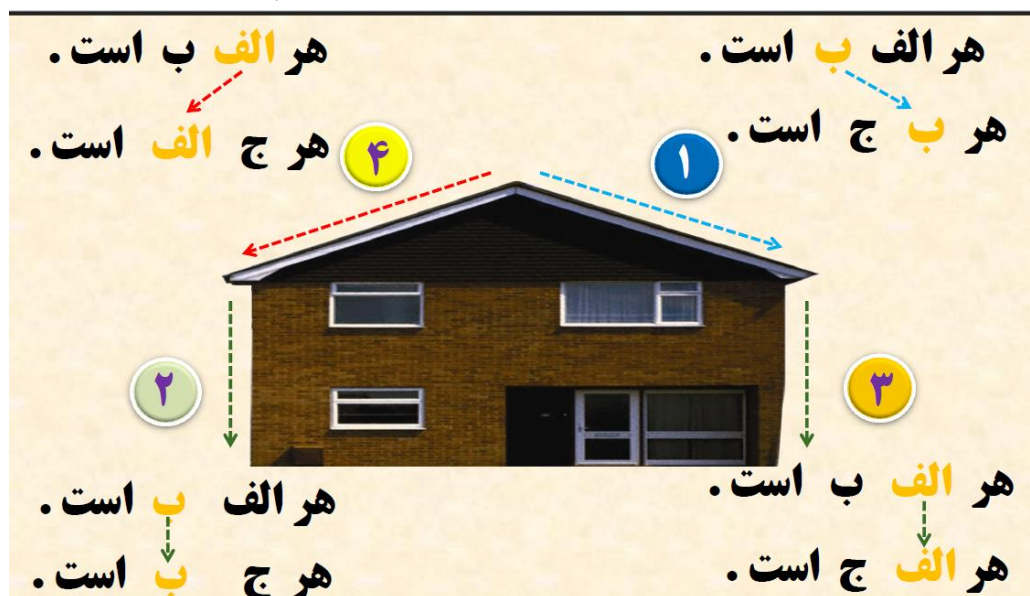
همه پرندگان دارای بال هستند.

∴ بعضی از حیوانات دارای بال هستند

با بررسی قضایا می توان مشاهده کرد که در ارتباط میان دو قضیه در یک استدلال، چهار حالت که در اصطلاح آنها را چهار شکل قیاس اقرانی می نامند، قابل تصورند.

هر انسانی حیوان است. هیچ سنگی حیوان نیست.	شکل دوم	هر حیوانی نیازمند اکسیژن است. هر انسانی نیازمند اکسیژن است.	شکل اول
∴ هیچ انسانی سنگ نیست.		∴ هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوان ها آبی هستند.	شکل سوم
هر حیوانی جاندار است. بعضی مهره داران حیوان هستند.	شکل چهارم	∴ بعضی جانداران آبی هستند.	

راه حل ساده بنده برای تشخیص شکل چندم

■ به جزء مشترک میان دو قضیه « حد وسط » می گویند. پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید.

تمرین

شکل قیاس های زیر را مشخص کنید:

هر ب الف است	بعضی الف ب است	هر ب الف است	بعضی الف ب است
هیچ ب ج نیست	هیچ ج ب نیست	هیچ ج ب نیست	هیچ ج ب نیست
∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست
جواب: شکل سوم	شکل دوم	شکل چهارم	شکل اول

به مثال های زیر توجه کنید. آیا می توانید با کمک دوستان خود اشکال این استدلال ها را بیان کنید

- ۱- انگور شیرین است؛ شیرین همسر خسرو است؛ پس: انگور همسر خسرو است.
- ۲- دیوار دارای موش است؛ موش دارای گوش است؛ پس: دیوار دارای گوش است.
- ۳- یخ از آب است؛ آب مایع است؛ پس: یخ مایع است.

▪ **شرط اول** برای نتیجه گیری صحیح از دو قضیه حملی، **تکرار حد وسط**

(به صورت لفظی و معنایی) است تا دو قضیه با یکدیگر ارتباط پیدا کنند.

▪ در صورتی که از قیاسی که **حد وسط در آن تکرار نشده** است، نتیجه گیری شود،

فرد دچار مغالطه «**عدم تکرار حد وسط**» می شود.

در مثال ۱ «**اشتراک لفظ**» در کلمه شیرین باعث **عدم تکرار حد وسط** شده است.

در مثال ۲ (محمول قضیه اول، «**دارای موش**» است؛ اما موضوع قضیه دوم «**موش**»

است بنابراین **حد وسط عیناً تکرار نشده** است.

در مثال ۳ محمول قضیه اول «**از آب**» است و موضوع قضیه دوم «**آب**» است

بدین جهت در اینجا نیز **حد وسط به صورت یکسان تکرار نشده** است.

توضیح ساده: حد وسط باید دو شرط داشته باشد:

حد وسط به یک معنا باشند. اگر حد وسط دارای بیش از یک معنا بود، مغالطه اشتراک لفظ

صورت گرفته و حد وسط نداریم)

حد وسط عین هم باشند. (معمولاً نشانه های آن وجود حرف اضافه «از» و «دارای» است.)

علت عدم تکرار حد وسط در استدلال های زیر را بیان کنید:

الف) شاخه ها برگ دارند. دفترچه یادداشت برگ دارد؛ پس: شاخه ها دفترچه یادداشت هستند.

بین معنی برگ در دو مقدمه تفاوت وجود دارد. در جمله اول برگ درخت و در جمله دوم برگه کاغذ

منظور بوده است.

ب) سعدی انسان است. انسان پنج حرف دارد؛ پس سعدی پنج حرف دارد.

در مقدمه اول منظور از انسان، مصداق خارجی انسان است اما در مقدمه دوم منظور لفظ انسان

است.

قانون نتیجه قیاس

- حد وسط تنها نقش ارتباطی میان دو مقدمه استدلال دارد و در نتیجه استدلال حذف می شود
- موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید.
- کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی از این قانون کلی پیروی می کند که اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود.
- بنابراین با مشاهده مقدمات قیاس می توانیم تشخیص دهیم که نتیجه سالبه است یا موجه.
- اگر نتیجه قیاس از این قانون پیروی نکرده باشد، آن قیاس نامعتبر است.
- بطور ساده :

گام اول : حذف حد وسط در نتیجه (حد وسط همان کلمه تکراری که روی آن خط می کشیم با توجه به قاعده خانه)

گام دوم : از مقدمه اول موضوع (کلمه ای که باقی مانده است بعد از خط زدن کلمه کناری آن در جمله اول) و از مقدمه دوم محمول (کلمه ای که باقی مانده است بعد از خط زدن کلمه کناری آن از جمله دوم) را در نتیجه قرار می دهیم .

گام سوم : اگر در جمله فعل منفی مانند (نیست) باشد آن را انتخاب می کنیم .

مشخص کنید در کدام یک از استدلال های زیر قانون نتیجه قیاس رعایت نشده است.

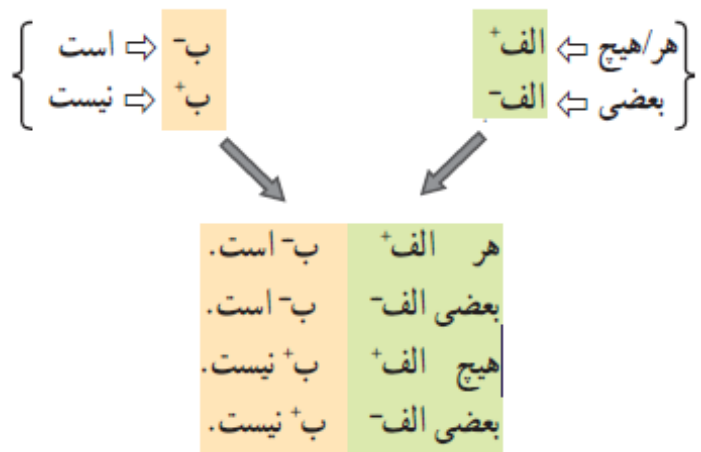
هر ب الف است	هیچ الف ب نیست	بعضی ب الف نیست
هر ج ب است	هر ب ج است	هیچ ب ج نیست
∴ بعضی الف ج است	∴ هر الف ج است	∴ بعضی الف ج است
شکل چهارم	شکل اول ، نامعتبر است	شکل سوم : نامعتبر
رعایت شده است	قانون رعایت نشده است	قانون رعایت نشده است

دامنه مصادیق موضوع و محمول

در قضیه **سالبه**، همه مصادیق محمول (+) و در قضایای **موجبه**، برخی از مصادیق محمول (-) مورد نظر است.

سور **کلی** شامل همه مصادیق موضوع (+) و سور **جزئی** شامل برخی از مصادیق موضوع (-) است. در قضایای **شخصیه** نیز همه مصادیق موضوع (+) مورد نظر هستند.

این دو نکته ساده اساس تعیین اعتبار یک قیاس اند. لذا برای آنکه در بررسی اعتبار قیاس، این دو نکته را به خاطر داشته باشیم، با گذاشتن علامت مثبت + برای همه مصادیق و علامت منفی - برای برخی از مصادیق، دامنه مصادیق موضوع و محمول قضایای محصوره را به صورت زیر مشخص می کنیم.

دامنه مصادیق موضوع و محمول قضایای زیر را با علامت مثبت و منفی مشخص کنید:

-
+
+
+

هیچ نشخوارکننده ای گوشت خوار **نیست**. **ارگ** **بم** در اثر زمین لرزه آسیب دیده است.

+
-
-
-

بعضی گیاهان سمی اند. **بعضی** شترها دوکوهانه **نیستند**.

+
+
-
+

هر گیاهی نیازمند شرایط خاصی است. **سد** **لتیان** بزرگ **نیست**.

شرایط معتبر بودن قیاس

برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید سه شرط زیر درباره آن صادق باشد :

۱. هر دو مقدمه سالبه نباشند.

هرگاه دیدیم هر دو فعل جمله ما منفی (نیست) باشد فاقد این شرط است مانند این قیاس

هیچ الف ب نیست بعضی الف ج نیست . پس بعضی ب ج نیست.

۲. حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد .

✓ در شکل دوم، اگر ببینیم همزمان کنار هر دو کلمه مشترک (حدوسط) هر دو فعل ما مثبت (است) باشد

فاقد این شرط است مانند این قیاس هر ج ب است بعضی الف ب است . پس بعضی ج الف است.

✓ در شکل سوم، اگر همزمان کنار هر دو کلمه مشترک (حدوسط) هر دو سور ما جزئیه (بعضی یا برخی)

باشد باز فاقد این شرط است مانند بعضی ب الف است بعضی ب ج است .

۳. هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت

داشته باشند .

در صورتی که قیاسی یکی از شرط های فوق را نداشته باشد، نامعتبر خواهد بود و در صورتی که هر

سه شرط را برآورده کند، آن را معتبر می نامند.

هر گاه هر دو فعل جمله (نیست) یا هر دو سور جمله (بعضی یا برخی) باشد، در اینجا

قیاس نامعتبر است اما موارد دیگری هم وجود دارد و بهتر است طبق شرایط معتبر بودن

قیاس عمل کنیم.

تذکره:

۱) هنگام بررسی اعتبار یک قیاس، به موضوع یا محمولی که در نتیجه منفی اند، کاری نداریم.

۲) در بررسی اعتبار یک قیاس، علاوه بر سه شرط مذکور، قانون نتیجه قیاس را نیز بررسی می کنیم.

اعتبار یا عدم اعتبار قیاس های زیر را مشخص کنید. در صورت عدم اعتبار، مشخص کنید که کدام شرط را نداشته است.

هر الف ب است هر ج ب است هر الف ج است بعضی الف ج نیست بعضی ج ب نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	هر الف ب است هر ج ب نیست هر الف ج نیست بعضی الف ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐	هر الف ب است بعضی ج ب است بعضی الف ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).	هر الف ب است هر ج ب است هر الف ج است بعضی الف ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).
بعضی الف ب است بعضی ج ب نیست بعضی الف ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	بعضی الف ب است هر ج ب نیست بعضی الف ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐	بعضی الف ب است بعضی ج ب است بعضی الف ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).	بعضی الف ب است هر ج ب است بعضی الف ج است معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط دوم را ندارد (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است).
هر الف ب نیست بعضی ج ب نیست بعضی الف ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنالیه هستند).	هر الف ب نیست هر ج ب نیست هر الف ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنالیه هستند).	هر الف ب نیست بعضی ج ب است بعضی الف ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	هر الف ب نیست هر ج ب است هر الف ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).
بعضی الف ب نیست بعضی ج ب نیست بعضی الف ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنالیه هستند).	بعضی الف ب نیست هر ج ب نیست بعضی الف ج نیست معتبر ☒ نامعتبر ☐ شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه بنالیه هستند).	بعضی الف ب نیست بعضی ج ب است بعضی الف ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).	بعضی الف ب نیست هر ج ب است بعضی الف ج نیست معتبر ☐ نامعتبر ☒ شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).

فعالیت تکمیلی

۱- دلیل نامعتبر بودن قیاس های زیر را بیان کنید:

الف) انسان از خاک است. خاک بی جان است؛ پس انسان بی جان است.

حد وسط در دو مقدمه عینا تکرار نشده. محمول در مقدمه اول «از خاک» و موضوع در مقدمه دوم «خاک» است

ب) هیچ یک از شیرینی خورها لاغر نیستند. بعضی سیگاری ها شیرینی خور نیستند؛ پس بعضی از سیگاری ها

لاغرند. بر اساس شرط اول اعتبار قیاس، هنگامی که هر دو مقدمه قیاس سالبه باشد، قیاس نامعتبر است.

ج) رستم شیر است. شیر در پیشه زندگی می کند؛ پس رستم در پیشه زندگی می کند.

حد وسط در دو مقدمه به یک معنا نیامده است. شیر در مقدمه اول به معنی «شجاع» و در مقدمه دوم به

معنی «حیوان» است

د) برخی از کاغذها سفیدند. برخی از سفیدها بر فاند؛ پس: برخی از کاغذها برف اند.

شرط دوم اعتبار قیاس را ندارد. حد وسط (سفید) در هر دو مقدمه منفی است.

ه) هیچ کارگر زبده ای نانوا نیست. هیچ نانوايي ماهیگیر نیست؛ پس: هیچ کارگر زبده ای ماهیگیر نیست.
 بر اساس شرط اول اعتبار قیاس، هنگامی که هر دو مقدمه قیاس سالبه باشد، قیاس نامعتبر است.
 ۲- آیا اگر جای مقدمات قیاس شکل اول را عوض کنیم و نتیجه را ثابت نگه داریم، قیاس شکل اول به شکل چهارم تبدیل می شود؟ چرا؟

خیر؛ زیرا آنچه در نتیجه موضوع است. در مقدمه اول به کار می رود و آنچه در نتیجه محمول است، در مقدمه دوم به کار می رود؛ بنابراین با جا به جا کردن مقدمات قیاس شکل اول و ثابت نگه داشتن نتیجه، همچنان شکل اول را خواهیم داشت. برای تبدیل شدن شکل اول به چهارم، علاوه بر جا به جا کردن مقدمات، باید جای موضوع و محمول را در نتیجه عوض کرد.

۳- اعتبار قیاسهای زیر را بررسی کنید و در صورت نامعتبر بودن، دلیل آن را ذکر کنید:

بعضی ب الف است.	بعضی الف ب است.	هیچ ب الف نیست.	هر ب الف است.
هیچ ج ب نیست.	بعضی ب ج است.	هر ب ج است.	بعضی ب ج نیست.
∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج است	∴ هیچ الف ج نیست.	بعضی الف ج نیست

معتبر است. نامعتبر فاقد شرط دوم نامعتبر فاقد شرط سوم معتبر است

(منفی بودن حدوسط در دومقدمه) (ج در نتیجه مثبت و در مقدمه دوم منفی)

بعضی ب الف نیست.	بعضی الف ب نیست.	بعضی ب الف است.	بعضی ب الف است.
هر ج ب است.	هر ب ج است.	هیچ ب ج نیست.	بعضی ج ب است.
∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست	∴ بعضی الف ج نیست	بعضی الف ج است.

نامعتبر فاقد شرط دوم نامعتبر فاقد شرط سوم معتبر است نامعتبر فاقد شرط دوم

(منفی بودن حدوسط در دومقدمه) (ج در نتیجه مثبت و در مقدمه دوم منفی) (منفی بودن حدوسط در دومقدمه)

سوالات تشریحی

- ۱- قیاس اقترانی حملی را تعریف کنید و برای آن یک نمونه مثال بنویسید.
دارای دو مقدمه حملی است مانند هر الف ب است هر ب ج است پس هر الف ج است.
- ۲- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، چه شرط لازم است؟ آنها را بنویسید.
سه شرط . شرط اول ، هر دو مقدمه سالبه نباشند .
شرط دوم، حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد .
شرط سوم هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات علامت مثبت داشته باشند
- ۳- به جزء مشترک میان دو قضیه چه می گویند؟ « حد وسط »
- ۴- لفظی که در هر دو مقدمه دیده می شود اما در نتیجه حذف می شود، چه نام دارد؟ حد وسط
- ۵- در چه صورتی فرد دچار مغالطه « عدم تکرار حد وسط » می شود؟
در صورتی که از قیاسی که حد وسط در آن تکرار نشده است، نتیجه گیری شود.
- ۶- برای هر کدام از موارد زیر یک مثال کاربردی بنویسید.
الف) قیاس اقترانی که حد وسط در آن عینا تکرار نشده است.
جواب: سرکه از انگور است. انگور برای سرماخوردگی مضر است
ب) شکلی که شرط اول « هر دو مقدمه سالبه نباشند » در آن رعایت نشده است.
جواب: هیچ الف ب نیست. بعضی ج ب نیست.
- ج) قیاس اقترانی شکل اول: جواب: بعضی از انسانها دانشجو هستند. هر دانشجویی دیپلم دارد.
- د) قیاس اقترانی شکل دوم : جواب: هر فرشته ای مجرد است. هیچ مادی مجرد نیست.
- و) قیاس اقترانی شکل سوم : جواب: بعضی از دختران باهوش هستند. هیچ دختری پسر نیست.
- ه) قیاس اقترانی شکل چهارم : جواب: همه کودکان بازیگوش هستند. همه دبستانی ها کودک هستند.
- ۷- با توجه به شرایط اعتبار قیاس اقترانی در منطق ، تعیین کنید آیا از هر یک از قیاس های زیر می توان نتیجه معتبری به دست آورد؟ اگر نه چرا؟ و اگر آری ، نتیجه درست را بنویسید.
الف) بعضی گدایان پولدارند. هیچ پولداری مستحق صدقه نیست. پس بعضی گدایان مستحق صدقه نیستند.
معتبر. بعضی گدایان مستحق صدقه نیستند.
- ب) برخی از کتابها مقدس هستند. همه امامزاده ها مقدس هستند. پس برخی کتابها امامزاده هستند.
نامعتبر. حد وسط در هر دو مقدمه حد منبسط نیست. (حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی دارد)

۸- اگر قیاس اقترانی زیر شکل چهارم باشد مقدمه دوم را چگونه کامل می کنید؟

هر الف ب است ..... پس هر ب ج است **جواب: هر ج الف است.**

۹- تعیین کنید هر یک از قیاس‌های ذیل شکل چندم است؟

الف) هر ب الف است. - هیچ ب ج نیست. پس هیچ الف ج نیست **شکل سوم**

ب) بعضی الف ب است. - هیچ ب ج نیست پس بعضی الف ج نیست **شکل اول**

۱۰- قیاس اقترانی ذیل، شکل چندم می باشد؟

« هر الف ب است. هیچ ج ب نیست. » پس: هیچ الف ج نیست. **شکل دوم**

۱۱- قیاس زیر شکل چندم قیاس اقترانی است؟ معتبر است یا نامعتبر؟

بعضی شکل‌ها مثلث هستند. هر مثلثی سه ضلعی است پس بعضی شکل‌ها سه ضلعی است

جواب: شکل اول - معتبر

۱۲- قیاس زیر شکل چندم قیاس اقترانی است؟ دلیل معتبر نبودن این قیاس چیست؟

هر ایرانی آسیایی است - هر تهرانی آسیایی است. پس هر ایرانی تهرانی است

شکل دوم - شرط دوم اعتبار این بود که حد وسط باید در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد در

حالی که در این قیاس، حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی دارد.

۱۳- در قیاس زیر تعیین کنید شکل چندم است، معتبر است یا نامعتبر، در صورت عدم اعتبار دلیل آن چیست؟

بعضی انسانها شاعر نیستند. هیچ غیرناطقی شاعر نیست پس بعضی انسانها غیرناطق نیستند.

جواب: شکل دوم - نامعتبر - شرط اول اعتبار این بود که حد وسط باید در هر دو مقدمه سالبه نباشد

۱۴- استدلال زیر شکل چندم است و چرا معتبر نیست؟

بعضی کتابها مفید نیستند - هر کتابی خواندنی است. پس بعضی مفیدها خواندنی نیستند.

جواب: شکل سوم - زیرا هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات

نیز باید علامت مثبت داشته باشند.

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- پس از حذف کردن حد وسط، نتیجه از مقدمه اول و... آن از مقدمه دوم به دست می آید **موضوع، محمول**
- ۲- در قضایای ..... همه مصادیق موضوع (+) مور نظر هستند. **شخصیه**
- ۳- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، نباید حد وسط در هر دو مقدمه علامت ..... داشته باشد. **منفی**
- ۴- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید هر دو مقدمه ..... نباشند. **سالبه**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟

- ۱- در ارتباط میان دو قضیه در یک استدلال چهارحالت که در اصطلاح آنها را چهارشکل قیاس اقترانی می نامند، قابل تصورند. **درست**
- ۲- لازم است موضوع یا محمول یکی قرین، موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس « قیاس اقترانی » می گویند. **درست**
- ۳- پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه دوم و محمول آن از مقدمه اول به دست می آید. **نادرست**
- ۴- شرط اول برای نتیجه گیری صحیح از دو قضیه حملی، عدم تکرار حد وسط (به صورت لفظی و معنایی) است تا دو قضیه با یکدیگر ارتباط پیدا کنند. **نادرست**
- ۵- در صورتی که از قیاسی که حد وسط در آن تکرار شده است، نتیجه گیری شود، فرد دچار مغالطه « عدم تکرار حد وسط » می شود. **نادرست**
- ۶- در مثال انگور (شیرین است؛ شیرین همسر خسرو است؛ پس انگور همسر خسرو است) «اشتراک لفظ» باعث تکرار حد وسط شده است. **نادرست**
- ۷- در مثال (دیوار دارای موش است؛ موش دارای گوش است؛ پس دیوار دارای گوش است.) محمول قضیه اول، « دارای موش » است؛ اما موضوع قضیه دوم « موش » است بنابراین حد وسط عیناً تکرار نشده است. **درست**
- ۸- در قضایای سالبه، همه مصادیق محمول (+) و در قضایای موجه، برخی از مصادیق محمول (-) مورد نظر است. **درست**
- ۹- سور کلی شامل همه مصادیق موضوع (-) و سور جزئی شامل برخی از مصادیق موضوع (+) است. **نادرست**
- ۱۰- در قضایای شخصیه نیز همه مصادیق موضوع (+) مور نظر هستند. **درست**
- ۱۱- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید هر دو مقدمه سالبه نباشند. **درست**
- ۱۲- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی داشته باشد. **نادرست**
- ۱۳- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند. **درست**